

І.В. Юзькова

м. Київ

**ФОРМУЛЬНІ ЕТИКЕТНІ ЗВЕРНЕННЯ В
АНГЛОМОВНОМУ ПРИВАТНОМУ ЛИСТУВАННІ XVI СТ.**

Приватне листування у лінгвістичному висвітленні вивчали під різними кутами зору, у тому числі в історико-стилістичному вимірі (А. С.Дьомін, О. В. Зуєва), текстологічному (Є. І. Прохоров), комунікативному (А. А. Акишина, Н. І. Белунова), а також структурному (Н. А. Ковальова, В. О. Сметанін). Приватний лист відносять до сфери мовного спілкування, оскільки він зберігає особливості розмовного стилю: непередбачуваність, спонтанність мовлення, відсутність організованості розповіді [2 ; 4]. З іншого боку, деякі дослідники пишуть, що лист є обміркованим продуктом, а процес його створення є повільнішим, ніж процес говоріння [3, с. 30].

Ми спираємося на визначення, згідно з яким лист є відображенням особливого мовного етикету у певній ситуації спілкування [1, с. 70]. Іншими словами, приватний епістолярій – це ланцюг взаємопов'язаних та взаємоспрямованих текстів, кожен з яких є причиною написання наступного. Слід за А. Кур'янович, вважаємо, що будь яке листування, в тому числі й особисте, становить складну мовно-жанрову конструкцію що складається з 4 формул (етикетної, інформативної, оцінної та імперативної) [4, с. 56 – 63].

Зачин і кінцівка утворюють етикетну рамку листа, мовними засобами вираження якої є етикетні епістолярні формули (основні – звернення і прощання). Як початкові так і заключні етикетні формули

безпосередньо не пов'язана зі змістом листа і часто навіть відокремлені від основної його частини графічно – абзацним відступом. На відміну від інших типів тексту, приватне листування орієнтоване на отримання відповіді, що дозволяє говорити про таку ознаку, як діалогізація. Саме тому вживання формул в ньому не так жорстко регламентовано. Проте аналіз дозволяє виявити закономірності вживання клішованих виразів, які характерні як для епістолярію одного автора, так і для цього типу дискурсу в цілому.

Відбір епістолярних формул обумовлений декількома факторами: нормами мовного етикету, прийнятими в ту чи іншу епоху; індивідуальними вподобаннями автора листа; відносинами автора з адресатом. Початкова формула в особистому англomовному листуванні ХVІ століття здебільшого ввічливо-поважлива, іноді з вказаною інформацією про родинні чи дружні стосунки адресанта та автора. Розглянемо приклади використання формул звернення у приватних листах:

(1) *To the Worshipful his very singular good friend, Master G.H. Fellow of Trinity Hall in Cambridge.*

(2) *Most Honourable Cousin Thomas Everyngham* [5].

У листах до найближчих родичів, автором використовується привітання та звернення, пов'язані з життям, повсякденним спілкуванням, та звичаями сім'ї:

(3) *Madam, my most entirely wellbeloved Lady and Mother.*

(4) *My most dear lord and father* [5].

Серед епістолярних формул звернення в особистих листах (листах до дружини і дітей, батьків) найбільш частотним є вираз з додаванням слова, що визначає найвищий ступінь порівняння **most**, не змінюючи прикметник після нього **heartly** / **dear**.

В привітальній початковій формулі домінують не лише особисті звертання, проте й узагальнені: (9) *To those gentlemen*, (10) *Right Honourable*, (11) *GOD* [5].

Наприкінці 16 – початку 17 ст. наявна стійка тенденція до зменшення кількості формульних етикетних звернень у текстах приватних листів, що, на наш погляд, зумовлено низкою лінгвальних та екстралінгвальних чинників, а саме: реформою поштової системи, характером взаємин автора з адресатом, ступенем близькості відносин а також інформацією, яка повідомляється.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акишина А.А. Этикет русского письма. / А.А. Акишина, Н.И. Формановская. – М.: 1983. – 192 с.
2. Белунова Н.И. Текст дружеского письма творческой интеллигенции конца XIX –первой четверти XX века как объект лингвистического исследования (коммуникативный аспект): дис. ... д-ра филол. наук. – СПб., 2000. – 475 с.
3. Елина Е.Г. К теории эпистолярия // Поэтика и стилистика: сб. ст. / под ред. И.В. Чуприны, В.Е. Гольдина. – Саратов: Саратов. ун-т, 1980. – С. 26–34.
4. Ковалева Н.А. Русское частное письмо XIX века. Коммуникация. Жанр. Речевая структура: автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 2002. – 48 с.
5. The Innsbruck Corpus of English Letters / the Innsbruck computer archive of machine readable english texts, second edition 2007. – 156 p.

